

Trei zile la Iași

Teatrul Național din Iași a oferit criticii, în trei zile consecutive, cinci spectacole de teatru. Trei dintre ele aparțin regizoarei Nicoleta Toia, celelalte două — tânărului Ovidiu Lazăr, proaspăt absolvent al I.A.T.C. București. Din păcate, sosit cu o zi mai târziu și venit și cu alte intenții publicistice la Iași, nu am putut urmări prima — și cea mai importantă — montare, a lui Ovidiu Lazăr, aceea cu **O noapte furtunoasă**.

Într-o singură stagiune, Nicoleta Toia optează pentru un text de mare popularitate, **Gaișele** de Al. Kirițescu, prelucrează o adaptare mai veche a lui Gabriel Arout după schițe și nuvele de Cehov (jucată la București sub titlul **Acest animal ciudat**), **Tactica șarpelui boa**, și prescurtează o dramatizare a lui Ion Brad după **Descoperirea familiei**, Mărturisesc că, la lectura afișului, mi-a fost destul de greu să găsesc punctul comun între cei trei autori. În al doilea rând, erau în discuție o piesă, o dramatizare și o adaptare. Trebuie să spun de la bun început că spectacolele mi-au risipit dubiile pe care le aveam. Regizoarea s-a căutat pe sine în toate textele, dar într-un fel ciudat: nu printr-o opțiune de gust, ci prin intuiția că, indiferent de valoarea textului, aproape că și indiferent de problematica lui, slujind textul (și aici este paradoxul!), va ști să găsească limbajul unei concepții teatrale, care îi este proprie. Concepția aceasta vede în relație și-n adevărul ei cheia de boltă a construcției scenice. Adevărul acesta este și unul de viață (adică atent, stanislavskian observat) și unul de artă (adică modificat sensibil de o convenție teatrală bine definită). Spectatorul, câștigat pe deplin de iluzie, pleacă de la spectacol convins de

adevărul de viață. Spectatorul educat percepe, la rîndu-i, convenția teatrală, ca adevăr fundamental. Ca „meseriaș”, Nicoleta Toia știe foarte bine să producă iluzia scenei. Ca artist — știe s-o denunțe atît cît trebuie pentru a nu o risipi cu totul.

Faptul a reieșit în mod pregnant în **Tactica șarpelui boa**, unde amîndoi interpreții au intrat în pielea personajelor, dar au avut și acel ochi complice cu spectatorul. Și textul, așa cum a fost readaptat, m-a dus cu gîndul la aceeași stranie ambiguitate, a trăitului față în față cu un discurs asupra trăitului. Meritul este și al interpreților, Carmen Tănase (în primul rînd, o mare actriță în devenire) și Emil Coșeru, despre care am știut destul de puține lucruri, dar care s-a arătat a fi un actor de primă mărime, talentat și sensibil, înzestrat cu un umor, să zicem așa, „patetic”.

Descoperirea familiei, spectacol în premieră scenică pe țară (textul s-a mai jucat, dar numai la televiziune), e un poem al vieții campestre. O elegie la o clasă care își schimbă structura. Privindu-l pe Adrian Tuca (interpretul lui Borcea), gîndul mă ducea spre un Moromete ardelen, deci și către **Imposibila întoarcere**. Cu toată îndepărtarea de problematica din zilele noastre (acțiunea se petrece prin 1962), am simțit că miza stă aici pe umerii unei ființe milenare, care începe să dispară și, ca orice specie pe cale de a dispărea, e pusă sub ocrotirea legii și arătată în „rezervații”. Sînt țărani în costum național, dar și în îmbrăcăminte de lucru, sînt copiii lui Borcea, în costume, la ac și cravată, femeile, în rochii de pinză topită, cumpărate de la artizanat, dar și bătrînele, în ii brodate cu mîna lor și în fote de casă. E și decorul din fundal, compus din scoarțe, gata să alunece, ca și obiceiul de a le face, în rîgazel de iarnă. Alături de regizoare, se cuvine remarcat și meritul scenografei, Andreea Iovănescu, și acela al interpretului principal, Adrian Tuca, și el un actor cu totul remarcabil.

*toată lumea**iubește teatrul*